

Yhdessä tehden

Hyviä käytäntöjä yhteisöille

Sisältö

Yhteistyön voima.....	3
YHTEISÖhautomo pähkinäkuoressa.....	4
YHTEISÖhautomo lukuina.....	6
Hyvät käytännöt -vinkkejä.....	8
■ Paikallisyhteisöt	9
■ Lähipalvelut	15
■ Viestintä.....	21
■ Kansainvälisyys	23
■ Nuoret	26
Maakunnallisen yhteistyön merkitys	29
Katse tulevaan.....	30
Liite:	
Yhteisöjen ABC – Hyvät käytännöt kortisto	31

Toimitus: Ilkka Peltola

Tekstit: Nina Kurunlahti, Ritva Sauvola, Rita Kovács, Asko Eerola, Päivi Vähäaho, Marja Tuomivaara ja Pirjo Jaakkonen

Kuvat: Hanna Ahola, Pia Alatorvinen, Oksana Domina, Niko Etelärinne, Riikka Hautala, Heli Hietala, Anni-Mari Isoherranen, Seija Jussinniemi, Harri Kontio, Nina Kurunlahti, Anna Lohilahti, Anu-Maarit Moilanen, Ulla Ollila, Jaana Salo ja Ritva Sauvola sekä Maaseutu.fi-kuvapankki ja Kuvatoimisto Rodeo Oy.

Ulkoasu ja taitto: Kuohu Design

Paino: Pohjolan Painotuote Oy

Yhteistyön voima

Käsissäsi on YHTEISÖhautomo-hankkeen loppujulkaisu ja samalla hyvien käytäntöjen opas yhdistysten ja yhteisöjen toimintaan. Pohjois-Pohjanmaan Leader-ryhmien toteuttama hanke on reilun kolmen vuoden ajan neuvonut, aktivoinut ja kouluttanut maakunnan yhdistyksiä ja yhteisöjä. Välillä on haudottu ja kypsytelty asioita enemmänkin, jotta löydettäisiin uusia tapoja toimia. Punaisena lankana on ollut koko ajan yhteistyön voima.

Maailma muuttuu ja maaseutu sekä kylänraitit eivät ole enää kansallisromantiikkaa heinänkorsi suupielessä. Yhteisöillä ja varsinkin kyläyhdistyksillä on merkittävä rooli ja mahdollisuus tuottaa ja turvata maaseudun elinvoima ja palvelut. Kunnat suurenevat ja palvelut karkaavat elleivät maaseudun toimijat tartu mahdollisuuksiin ja synnytä uudenlaisia tapoja lähipalveluiden toteuttamiseksi. Palvelut eivät synny itsestään tai pelkällä talookohdella, näiden lisäksi tarvitaan rahaa ja elinkeinollista ajattelua. Mutta vapaaehtoisuutta ja yhteistyötä tarvitaan myös. Horisontissa siintää kylätaloilla toimivat palvelukeskukset, jotka tuottavat harvaan asutulle maaseudulle palveluja, niitä palveluja, jotka muutoin karkaavat kauas kuntakeskuksiin. Tarvitaan uudenlaisia toimintamalleja, ehkäpä uskylä-ajattelua, jossa eurot ja palvelut kulkevat rinnakkain.

Mutta kaiken uuden rinnalla tarvitaan tietysti perinteistä yhteisöjen ja yhdistysten toimintaa. Tapahtumia, talkoita, kyläjuhlia - yhteistä tekemistä, joka rakentaa luottamusta - yhteisöllisyyttä. Tämän julkaisun lopusta löydät hyvien käytäntöjen kortiston, joka tarjoaa apua yhteisöjen arkeen ja toiminnan kehittämiseen. Toivotavasti vinkeistä on hyötyä juuri sinun yhteisösi toimintaan.

Ilkka Peltola
toiminnanjohtaja
Keskipiste-Leader ry

YHTEISÖhautomo pähkinäkuoressa

Pohjois-Pohjoismaan viiden Leader-ryhmän
yhteinen maaseudun kehittämishanke.

Keskipiste-Leader, Koillismaan Leader, Nouseva Rannikkoseutu,
Oulun Seudun Leader ja Rieska-Leader toteuttivat hanketta 33 kunnan
alueella vuosina 2011-2014.

Kolmena päätavoitteena olivat toimivat paikallisyhteisöt,
lähipalvelut ja viestintä sekä läpileikkaavina teemoina kansainvälisyys
ja nuoret. Hanke on tarjonnut apua ja neuvontaa mm. yhteistyöverkostojen
luomisessa, kansainvälistymisessä, nuorten aktivoinnissa, palveluiden
ja kylätoiminnan kehittämisessä sekä toiminnan markkinoinnissa.

Kohderyhmänä olivat erityisesti kolmannen sektorin
toimijat (yhdistykset ja järjestöt), maaseudun nuoret ja kausiasukkaat.
Keskeisiä yhteistyökumppaneita olivat kunnat, alueen yrittäjät
ja eri kehittämisorganisaatiot.

Hankkeen rahoitus: Pohjois-Pohjanmaan,
Pohjanmaan ja Lapin ELY-keskukset.

Lisätietoa: www.popleader.fi

VISIO:

Viihtyisä maaseutu ympäristö, jossa aktiiviset yhteisöt tekevät kehittämistyötä paikallisuuteen ja verkostoihin luottaen.

TAVOITTEET:

TOIMIVAT PAIKALLISYHTEISÖT

- Vahvistaa yhteisöllisyyttä toiminnan kautta
- Kasvattaa paikallistoimijoiden kiinnostusta oman lähiympäristön kehittämistä kohtaan
- Edistää toimijoiden välistä verkostoitumista ja yhteistyötä
- Vahvistaa lähidemokratiaa ja asukasvaikuttamista

TOIMIVAT LÄHIPALVELUT

- Etsiä uusia ratkaisuja lähipalveluiden tuottamiseen
- Vahvistaa kylätalojen roolia toiminnallisina keskuksina
- Lisätä (kulttuuri) tapahtumien tarjontaa

TOIMIVA VIESTINTÄ

- Tehostaa tiedottamista ja uusien viestintäkanavien käyttöönottoa

TOIMENPITEIDEN LÄHTÖKOHTANA
KÄYTÄNNÖNLÄHEISYYS, PAIKALLISUUS JA TARVELÄHTÖISYYS

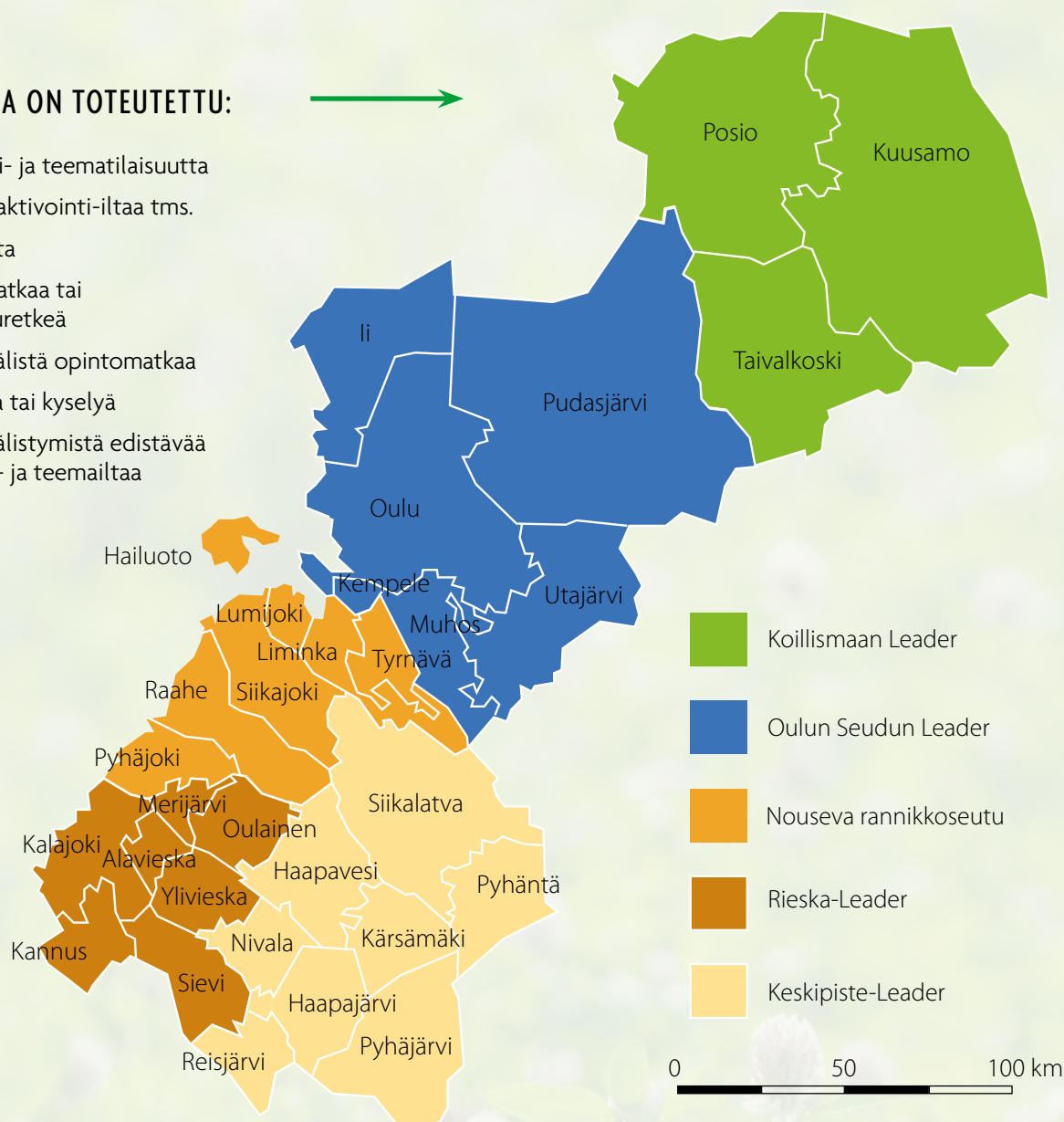
TOIMINTAMALLIEN TESTAUS JA HYVIEN KÄYTÄNTÖJEN JAKAMINEN

YHTEISÖhautomo lukuina

HANKKEESSA ON TOTEUTETTU:

- 372 aktivointi- ja teematilaisuutta
- 17 nuorten aktivointi-iltaa tms.
- 61 koulutusta
- 36 opintomatkaa tai kotiseuturetkää
- 9 kansainvälistä opintomatkaa
- 22 selvitystä tai kyselyä
- 44 kansainvälistymistä edistävää koulutus- ja teemailtaa

TOIMINNAN TULOKSENA ON SYNTYNYT:

- 11 uutta yhdistystä tai kylien ja kunnan yhteistyömuotoa
- 29 uutta verkostoa tai yhteistyöryhmää
- 23 uutta tapahtumaa, joista 3 nuorten tapahtumia*
- 37 uutta/päivitettyä kyläsuunnitelmaa (sis. kyläkarttoja)
- 6 käynnistettyä kyläsuunnitelmaprosessia
- 14 uutta lähipalvelua **
- 6 uutta hanketta ja 5 hankeaihiota
- 7 uutta kansainvälistä hanketta ja 5 hankeaihiota
- 25 uutta tiedotuskanavaa ***

* Tapahtumat ovat jatkuneet omillaan

** Esim. uusia kerhoja, kylän yhteisiä kokoontumispaikkoja, yritystoimintaa

*** Esim. www-sivut, facebook, YouTube, lehdet, esitteet

Hyvät käytännöt -vinkkejä

Ohessa esitellään muutamia poimintoja hankkeen aikaisista hyvistä käytännöistä. Toteutettujen toimenpiteiden lähtökohtana on ollut käytännönläheisyys sekä paikallinen tarve ja osaaminen. Toimintamalleja on kehitetty yhteistyössä paikallisten kanssa. Toimintatavat ovat kaikkien yhteisöjen sovellettavissa omalle alueelleen ja omaan toimintaan.

■ PAIKALLISYHTEISÖT

■ LÄHIPALVELUT

■ VIESTINTÄ

■ KANSAINVÄLISYYS

■ NUORET

Paikallisyhteisöt

Paikallisyhteisöt rakentuvat useista eri toimijoista, joista keskeisimpiä ovat yhdistykset ja asukkaat. Yhteisö syntyy yhteenkuuluvuuden tunteesta, yhteisesti jaetusta kiintymisestä alueeseen ja toimijoiden välisestä vuorovaikutuksesta. Alueellisesti paikallisyhteisö on rajattu esimerkiksi asuinalueeseen, kylään tai kunnan alueeseen. Yhteisö voi rakentua myös yhdessä tärkeäksi koetun toiminnan ympärille.

Omaleimaista paikallisyhteisölle on aito kiinnostus yhteisön hyvinvointia ja yhteisöä tukevien toimintojen kehittämistä kohtaan. Toiminnassa korostuu yhteisöllisyyden vaaliminen, yhteistyö ja verkostoituminen. Yksittäisen ihmisen mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua paikallisyhteisön toimintaan tukee myös lähidemokratiaa ja aktiivista kuntalaisuutta.

Yhteisöjen rooli asuinviihtyvyyden, palveluiden ja tapahtumien tuottajana sekä edunvalvojana on paikallistasolla muuttumassa. Paikallisyhteisöjen toiminnan vahvistaminen on tärkeää niin maaseudun asukkaiden arkipäivän sujuvuuden kuin viihtyvyyden ja kuntien elinvoimaisuuden kannalta.

“Kylällämme on heräämässä uusi yhdessä tekemisen aalto.... Olemme suunnittelemassa kyläyhdistyksen perustamista.”

PERINNEKURSSIT JA -PÄIVÄT

Vapaamuotoinen yhdessä tekeminen kokoaa väkeä yhteen kylä- tai muista rajoista välittämättä. Matalan kynnyksen toiminta tarjoaa uusille asukkailla väylän päästä mukaan yhteisöön. Esimerkiksi saunavastan, perinneaidan ja himmelin tekeminen tai punamultamaalin keitto on saanut eri ikäryhmiä koolle. Myös kylien perinnepäivät ovat yksi odotettu ja monissa kylissä toteutettu kesäinen tapahtuma, joka kokoaa yhteen asukkaat, lähialueen väen ja mökkiläiset. Tutustumisen arvoisena esimerkkinä on kyläyhdistyksen toteuttama tapahtuma Alavuoton myllyllä Ylikiimingissä.

Kädentaitojen ja perinteiden vaalimiseen liittyvät työpajat ja tapahtumat ovat pieni osa esimerkeistä, joiden kautta yhteisöllisyyttä voidaan tukea. Yhdessä olemi-

“Opin parhaiten, kun pääsen itse näkemään ja tekemään”.

sen, tekemisen ja oppimisen lomassa yhteisten asioiden miettiminen ja verkostoituminen tapahtuu liki huomaamatta.

KYLÄKIERROKSET

Kyläkierrokset ovat kotiseutuhengessä toteutettuja retkiä, joiden aikana tutustutaan oman kotikunnan kyliin, kohteisiin, historiaan ja luontoon. Retkien aikana eri kylien toimijat tulevat toisilleen tutummiksi. Paikkojen ja toimijoiden tuntemiselle on helpompi lähteä

rakentamaan yhteistyötä ja yhteisiä hankkeita. Retket antavat mukana oleville kylille mahdollisuuden tuoda esille ominta itseään ja osaamistaan. Retkiltä osallistujat saavat mukaansa hyviä toimintamalleja omiin kyliin vietäväksi.

“Tuoreena kuntalaisena kyläkierros oli hyvä tapa tutustua uuteen kotiseutuun.”

Etenkin kuntaliitoskunnissa kyläkierrokset ovat toimiva keino me-hengen ja yhteenkuuluvuuden lisäämiseksi. Retkille kannattaa pyytää mukaan myös valtuutettuja ja kunnan virkamiehiä. Myös lapsille ja nuorille voi järjestää omia retkiä.

Kyläkierroksia on järjestetty Limingassa, Kempeleessä, Kärsämäellä, Raahen seutukunnan kunnissa ja Ylikiimingissä.

NÄIN TOIMII YHDISTYS

Aikaa ei hukkaannu turhaan tekemiseen ja toiminnan mielekkyys säilyy, kun yhdistystoiminnan perusasiat ovat hallussa. Yhdistystoimijan perustietämykseen kuuluvat mm. yhdistyksen perustaminen, kokouskäytännöt, yhdistyksen vuosikello, tapahtuman järjestäminen, taloushallinnon perusteet ja kirjanpito sekä tiedottaminen ja viestintä. Koska yhdistystoiminta-koulutuksille on jatkuva tarve, on esimerkiksi Haapaveden opisto lisännyt yhdistystoimijoiden koulutukset omaan koulutusohjelmaan.

“Yllättävän monet ideat ovat sellaisia, ettei rahoitusta juuri tarvita, yhteistyötä kylläkin”.

“Yksikään ideakartta ei jäänyt tyhjäksi”.

KYLÄKARTTA JA TAULUKKOMUOTOINEN KYLÄSUUNNITELMA

Kyläsuunnitelman voi tehdä kirjallisen esityksen sijaan vaihtoehtoisesti kyläkartaksi tai taulukkomuotoisena. Etenkin kyläkartat ovat osoittautuneet nopeaksi keinoksi kerätä asukkaiden toiveita omaan elinympäristöön liittyen. Kyläkartta konkretisoi toiveet omalle kylälle ja ideoiden toteutukseen tarttuminen helpottuu. Taulukkomuotoiseen kyläsuunnitelmaan on puolestaan helppo koota kunnan eri kylien tavoitteet yhteen ja läheteä ideoimaan yhteisiä hankkeita.

Kyläsuunnitelmilla on esitustavasta huolimatta aina selvä kehittämistavoite. Esimerkiksi Raahessa 15 kylällä toteutetut kyläkartat olivat kiinteä osa kaupungin maaseutusuunnitelman päivitystä. Siikajoen Revonlahdella kyläkartta puolestaan innosti selvittämään osuuskunnan perustamista kylälle ja Tyrnävän Temmeksellä perustamaan kyläyhdistyksen kartan ideoiden toteuttamiseksi.

VERKOSTOITUMINEN

Yhdessä toimiminen mahdollistaa uusien asioiden toteuttamisen. Verkoston voi rakentaa tietyn teeman ympärille tai alueen toimijoiden ja yhdistysten kanssa.

Esimerkiksi nuoriso- ja kulttuuritoimijat, kylän yhdistykset tai eri harrasteporukat voivat hyödyntää verkostomaista toimintaa. Kunnan tai seutukunnan alueella

toimivat kyläyhdistykset voivat rakentaa oman yhteistoimintaverkoston. Näin on tapahtunut mm. Pyhäjoella, jossa kylien kokoontumisajat laajentuivat yhteistyöfoorumiksi kunnan kanssa.

Verkostossa tutustutaan toisiinsa, mietitään yhteistyön paikkoja ja vaihdetaan tietotaitoa. Ensimmäisiin tapaamisiin voi sisällyttää osallistujien esittäytymisen erilaisten tutustumisleikkien tai kilpailujen kautta. Tapaamisista kannattaa tehdä säännöllisiä. Yhteistoimintaverkosto voi myös rekisteröityä ja laatia toiminnalleen säännöt.

LÄHIDEMOKRATIA

Asukkaat ovat kiinnostuneita omaan lähiympäristöönsä liittyvistä kysymyksistä. Asukkaiden omaehtoinen aktiivisuus tukee myös kunnan toimintaa. Alueellinen toiminta vahvistaa identiteettiä ja luo pohjaa yhteiselle näkemykselle oman asuinalueen kehittämisestä. Kunnan tai kaupungin alueella toimivien alueellisten ryhmien aseman voi virallistaa, kuten on esimerkiksi tehty Yläkemijoella Rovaniemellä. Eri paikallistoimijoiden merkitys on suuri asioiden valmisteluvaiheessa, arvioinnissa ja toimintojen kehittämisessä, koska he vaikuttavat asioihin oman asiantuntemuksensa kautta.

Vihannin ja Raahen kuntaliitos sai kuntien kyläyhdistykset liikkeelle ja yhteisesti pohtimaan kylien asemaa ja palveluiden turvaamista uudessa kunnassa.

Yhdistysten yksituumaisuus ja aktiivisuus konkretisoitui kylien laatimaan kannanottoon kuntien yhdistymisasiakirjaan. Kylät yhdistyivät yhteisen kattojärjestön alle ja käynnistivät oman esiselvityshankkeen lähidemokratiasta. Raahen kaupunki on nyt ottanut vetovastuun paikallisen lähidemokratian mallin luomisesta. Keskeinen osa prosessia olivat asukasvaikuttamisesta ja muista kyläyhteisöjä koskettavista teemoista pidetyt keskustelutilaisuudet yhdistysten, luottamushenkilöiden ja virkamiesten kesken.

“On varmistettava, että kuntalaisen ääni kuuluu hallintoon asti kunnan jokaiselta nurkalta”.

KYLÄNEUVOSTO

Haapajärvellä kyläneuvoston perustamisajatus lähti nopeasti liikkeelle. Leader-ryhmän koolle kutsumassa ensimmäisessä tapaamisessa keskusteltiin yleisellä tasolla kylien ja kuntaorganisaation yhteistyöstä ja siitä, miten sitä voitaisiin Haapajärvellä tehostaa. Kaupunki järjesti yhteisen tapaamisen kylien kanssa ja kokouksen lopputulemana perustettiin kyläneuvosto. Samalla neuvostolle laadittiin toimintasäännöt.

Neuvosto aloitti toimintansa vuonna 2014 ja kokoon tui kolme kertaa. Kyläneuvosto teki kaupungille hankemuksen hankkeiden puskurirahoituksesta, jotta kylä-

yhdistysten ei tarvitsisi ottaa korkeakorkoista pankkilainaa hankkeiden väliaikaista rahoitusta varten. Myös kylien viestintä nostettiin yhdeksi tärkeäksi kehittämisen kohteeksi. Kyläneuvosto perusti työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää kanavia kylien viestinnän parantamiseksi (mm. kotisivupohjat).

Kylien ja kuntien erilaisia yhteistyöelimiä toimii mm. lissä, Koillismaan kunnissa, Limingassa, Oulussa, Pudasjärvellä, Pyhäjärvellä, Raahen seutukunnan kunnissa ja Siikalatvalla.

MÖKKILÄISPARLAMENTTI

Kunnissa, joissa kesäasukkaita on paljon, on mökkiläisten, kolmannen sektorin, paikallisten asukkaiden ja kunnan yhteistyö avainasemassa. Esimerkiksi Kuusamon kaupunki on perustanut mökkiläistyöryhmän 2013. Työryhmään kuuluu luottamushenkilöitä, viranhaltijoita ja mökkiläisiä. Työryhmä on toteuttanut kutsuvierastilaisuuksia, lähettänyt mökkiläiskirjeitä sekä perustanut facebook-ryhmän mökkiläisille. Joka kesäisten Karhujuhlien yhteydessä järjestettävästä mökkiläistapaamisesta on muodostumassa perinne.

Mökkiläisparlamentti toimii myös Posiolla, jossa tapaamisten teemoina on ollut mm. tuulivoima, kaivos- ja laajakaista-asiat sekä mökkiläisten palvelutarpeet. Mökkiläisten yhteistoimintaa on myös Pudasjärvellä, Utajärvellä ja Taivalkoskella. Lisäksi monet kunnat järjestävät vuosittain kesäasukastapaamisia.

Lähipalvelut

Asukkaiden arki on sujuvaa, kun jokapäiväiseen elämään liittyvät palvelut toimivat. Lähipalvelu merkitsee eri asioita eri-ikäisille ja erilaisissa elämäntilanteissa oleville ihmisille. Lähipalveluilla tarkoitetaan helposti saavutettavia ja kylässä tai lähiseudulla itse tuotettuja palveluita. Lähipalvelut ovat tuotteistettuja ja kannattavasti toteutettuja ja liittyvät usein hyvinvointiin ja virkistystoimintaan.

Keskustelua palvelujen siirtymisestä keskuksiin on käyty pitkään. Lähtöleikkauksen keskeiseksi kysymykseksi nousee palveluiden järjestäminen uudella tavalla. Sopimuksellisuutta on tuotu esille ratkaisuna maaseudun "tekemättä-mille töille". Menettely tuo julkisen ja kolmannen sektorin toimijat sekä lähialueen yrittäjät yhteen pohtimaan palveluvajeita ja etsimään niihin uutta toimintamallia yhteistyön avulla.

Yhdistyksillä on kiinnostusta palveluiden tuottamiseen, mutta kynnys ottaa ratkaisevia askelia palveluntuottajaksi ja maksullisen toiminnan järjestäjäksi on usein korkealla. Yhdistysten taloudellisen osaamisen lisääminen ja kannustaminen palveluiden tuottamiseen koulutuksella, opintomatkoilla ja verkostoitumisen avulla on tärkeää kylien elinvoimaisuuden kannalta.

"Olemme saaneet uutta potkua kylätoimintaamme."

“Sain uusia ideoita ja ajatuksia, hyviä suosituksia ja arvokkaita kontakteja.”

YHTEISKUNNALLINEN YRITTÄJYYS

Yhteiskunnallisten yritysten toimintamallit ja arvot sopivat hyvin lähipalveluiden tuottamiseen. Kestävän kehityksen mukainen liiketoiminta voi kattaa monia eri toimialoja. Yhteiskunnallinen yritys kehittää asiakaslähtöisiä palveluita, uudistaa palvelurakenteita, tukee paikallistaloutta sekä kehittää lähiyhteisöjä. Tällä tavalla toimien voidaan tuottaa hyvinvointipalveluita taloudellisesti ja inhimillisesti kestäväällä tavalla. Yhteiskunnallisen yrityksen toimintaan sisältyy vahva arvopuustaisuus ja tavoite yhteiskunnallisesta “hyväntekevyydestä”. Voitot käytetään toiminnan kehittämiseen ja siten alueen elinvoiman ja viihtyvyyden tukemiseen. Yhteiskunnallinen yritys tuottaa monipuolisia hyötyjä yhteiskunnan eri tahoille.

Eskolan kyläyhdistyksen lähipalveluita tuottava yritys Kannuksessa on ensimmäisiä kyläyhdistysten perustamia yhteiskunnallisia yrityksiä. Eskolan kyläpalvelut Oy tarjoaa päivähoitopalveluita, ateriat- ja pitopalveluita sekä kotipalveluita. Palveluiden tuottamisen uusista toimintatavoista löytyy hyviä esimerkkejä myös Tampereen ja Kainuun seudulta. Kansainvälisesti Skotlanti on mielenkiintoinen opintomatkakohde. Siellä yhteiskunnallisen yritystoiminnan kirjo ja taloudellinen merkitys on Suomea kehittyneempää ja yritykset ovat verkostoituneet keskenään laajasti.

KYLÄTALO-TEEMAILLAT

Kylätalojen toiminnalla on merkittävä rooli asukkaiden hyvinvoinnissa. Niissä harrastetaan, kokoonnutaan, pidetään kansalaisopiston piirejä ja juhlia. Kylätalojen suurimpia käyttäjäryhmiä ovat ikäihmiset, lapset ja nuoret. Erilaisia teematilaisuuksia ja palvelutarvekyselyitä järjestämällä voidaan kartoittaa sekä käyttäjien ideoita kylätalon käytölle että selvittää muidenkin yhdistysten ja

yrittäjien kiinnostusta palvelutoiminnan lisäämiseen kylätalon tiloissa. Kylätalolle tehtävä oma "lukujärjestys" auttaa suunnittelemaan ja lisäämään kylätalon käyttöastetta.

Limingan Ala-Temmeksellä tehtiin kylätalon esteettömyys- ja turvallisuuskartoitus osana laajempaa kylän turvallisuuspäivää. Tarvittavien lisärakenteiden tekeminen selvityksen pohjalta helpottaa jatkossa palveluiden

"Olen saanut opintomatkailta monta ideaa oman kylän toimintaan."

tuottamista kylätalolla. Muita kiinnostavia tutustumiskohteita, joissa kylätalon toiminnallista sisältöä ja lähipalveluita on viety eteenpäin ovat esim. Livo Pudasjärvellä, Eskola Kannuksessa, Alpua Raahessa, Paavola Siikajoella, Kylätalo Eurola Haapajärvellä, Virin urheilutalo Alavieskassa, Kyläkeskus Syke Kärämäellä ja Hannus Kiimingissä.

KULTTUURIN VOIMARYHMÄT

Kulttuurityöntekijöiden yhteistyön mahdollisuuksia on mietitty Nivala-Haapajärven ja Haapaveden-Siikalatvan seutukunnissa. Verkostoitumispalavereissa kulttuurityöntekijät ovat saaneet vaihtaa kokemuksia ja ajatuksia omasta työstään. Yhteisistä tapaamisista on koettu saatavan tärkeää tukea ja uusia ideoita omaan työhön, ja tapaamisia on päätetty jatkaa.

Monella kylällä kirjastot ovat tärkeä lähipalvelu ja asukkaiden kohtaamispaikka. Kuntien virkamiesten ja kirjastojen työntekijöiden kanssa kannattaa käydä keskustelua siitä, voisivatko kirjastot monipuolistaa palveluntarjontaa ja toimia myös eräänlaisina kuntalaisten

"Erittäin tärkeänä pidän matkalla olleiden keskinäistä verkottumista: kuuli miten muualla asioita on hoidettu."

asukastupina. Esimerkiksi Nivala-Haapajärven sekä Haapaveden-Siikalatvan seutukunnan kirjastotyöntekijät kävivät yhteisellä opintomatkalla tutustumassa Seinäjoen ja Lapuan kirjastoihin, joissa kirjastot kuntalaisten olohuoneina -ajatusta on viety eteenpäin.

LÄHIMATKAILUKAMPANJA

Tapahtumien ja palveluiden kehittämisessä on hyvä lähteä liikkeelle omien mahdollisuuksien ja vahvuuksien hyödyntämisestä. Oulun seudulla toteutettiin keväällä 2013 lähimatkailukampanja, jonka avulla nostettiin esiin paikallisia matkailumahdollisuuksia ja kylien vahvuuksia: perinteitä, historiaa ja käyntikohteita. Yhdessä tekemällä kampanjassa mukana olleet saivat palautetta vertaisiltaan ja oppivat arvostamaan ja tuoteistamaan omaa lähiympäristöään.

Lähimatkailukampanjassa kylät ja yhteisöt osallistuivat tuotteistamiskoulutukseen ja testasivat tuotteitaan

järjestämällä opintoretkeä. Kampanjan aikana tehty selvitys osoitti palveluille olevan paikallista kysyntää. Paikallisiin kohteisiin voi poiketa Haukiputaan Martinniemessä tutustumalla Kulttuuripolkuun, vierailemalla Ylikiimingissä Alavuoton Myllyllä tai Juopulin kylätalolla ja Kempele-Seura tarjoaa tutustumisretkiä Kempeleen alueella.

“Sain jo koottua tuotekortit ja palveluprosessin omasta tuotteestani!”

YSTÄVYYSKYLÄTOIMINTA

Ystävyyskylätoiminta pohjaa henkilökohtaisille kontakteille, joista parhaimmillaan kasvaa koko yhteisön juttu. Ystävyyskylätoiminta innostaa kaiken ikäisiä. Toi-

minnassa tärkeää ovat ajatustenvaihto, yhteiset kokemukset ja vierailut. Esimerkiksi Raahen Alpua ja Kuhmon Lentiira ovat lähteneet rakentamaan yhteistyötä

matkailun, perinteiden tuotteistamisen ja kylän energia-asioiden ympärille. Molempia kyliä yhdistää yhdistysten omistamat kyläpalvelukeskukset, mutta toiminnan sisällön eroista kylät saavat vinkkiä puolin ja toisin oman toiminnan kehittämiseen. Myös Koillismaalla naapurikyliä on kannustettu verkottumaan ja tuotteistamaan matkailupalveluita yhteisvoimin. Esimerkiksi Kuusamon Meskusvaara ja Posion Lohiranta ovat ideoineet kylien välisen historiallisen evakkopolun hyödyntämistä.

KYLIEN YHTEISHANKE

Yksittäisen kylän resurssit eivät aina riitä hankkeen toteuttamiseen. Kun usealla kylällä on sama idea ja ajatukset toteuttamisesta ovat kyteneet pitkään, kannattaa voimavarat yhdistää. Kylien yhteisenä verkostona ja yhteistyöllä voidaan toteuttaa mahdollisimman paljon tuntuja asioita. Yhteistyön kautta kaatuvat

myös monet kylien raja-aidat. Positiivinen kilpailuhenki kylien välillä vie yhteisiä asioita eteenpäin. Hyvänä esimerkkinä yhteistyön voimasta on Vihannin kylien Kinttopolku-hanke, jossa Alpuan Kylätoimintayhdistyksen johdolla rakennettiin kaikki kylät yhdistävä virkistysreitistö.

UUDET TAPAHTUMAT

Tapahtumien järjestäminen on yhteisöille keino tuottaa asukkaiden tarvitsemia palveluja ja on samalla varainhankinnan muoto. Yhdistyksien verkottuminen tukee etenkin suurten tapahtumien järjestämistä. Esimerkiksi Tyrnävällä järjestettiin usean yhdistyksen voimin Siltojen Temmes -pyöräilytapahtuma. Hailuodossa puolestaan toteutettiin eri hankkeiden sekä paikallisten taiteilijoiden ja yhdistysten yhteistyönä eri taidemuotoja ja paikallisuutta esille tuonut Luovat kylät -tapahtuma. Vastaavasti Taivalkoskella toimii vastavuoroinen käytäntö, jossa yhdistykset antavat toisilleen talkooapua, kun omat resurssit eivät riitä.

Tapahtumien järjestämiseen liittyvät koulutukset helpottavat tapahtuman sisällön, laadun ja turvallisuuden suunnittelua. Muhoksella koulutuksen kautta nuoria innostettiin tapahtumien juontajiksi ja tapahtumapaikalla mukana oleviksi ohjaajiksi. Kouluttajiksi löytyy asiantuntijoita usein omalta kylältä tai kunnasta sekä paikallisten yrittäjien joukosta. Kokeneet tapahtuman järjestäjät osaavat antaa hyviä vinkkejä aloittelijoille.

Alueellisiin ja valtakunnallisiin kampanjoihin osallistuminen tuo lisänäkyvyyttä kyläkohtaisille tapahtumille. Tapahtumia voi myös niputtaa yhteen, kuten esimerkiksi Koivu ja tähti -tapahtumat Muhoksella.

Viestintä

Viestinnän tarkoituksena on kertoa yhteisön toiminnasta, tavoitteista ja kehittämissuunnitelmista. Yhtä oikeaa tapaa viestinnän toteuttamiseen ei ole, vaan keinot ja menetelmät valikoituvat tavoitteen, kohteen ja yhteisön tarpeista käsin. Sisäinen viestintä on tiedottamista omille toimijoille ja ulkoinen viestintä puolestaan markkinoi yhteisöä ja sen toimintaa ulospäin.

Onnistunut viestintä edistää mielikuvaa aktiivisesta yhteisöstä. Toimiva viestintä vaatii ennakkoluulotonta kokeilua ja uusien viestintävälineiden käyttöönottoa. Viestinnässä voi kehittää taitoja jatkuvasti. Tärkeitä viestinnän yhteistyökumppaneita ovat paikallis- ja maakuntalehdet sekä radio.

Viestinnässä voi keskittyä vain muutamiin viestintävälineisiin ja panostaa niiden käyttöön ja toimivuuteen. Eri ryhmille voi viestiä eri kanavia hyödyntäen. Viestinnässä on tärkeää huomioida sen säännöllisyys. Viestintää kannattaa toteuttaa suunnitelmallisesti ja keskitetysti esimerkiksi kylätiedottajan kautta.

*“Uutta tietoa ja taitoa
esim. Facebook- ja
kotisivukursseilla.”*

“Some-koulutus on tarpeellinen ainakin meille vähän vanhemmille toimihenkilöille.”

TIEDOTTEET

Monet yhteisöt luottavat edelleen perinteiseen tiedotteeseen, jota jaetaan talkootyönä kylän postilaatikoihin tai sähköpostilistojen kautta. Tiedote voi muodostua myös laajemmaksi kylälehdeksi kuten Pohjois-lin Sanomat. Esimerkiksi Koillismaalla on kehitetty mökkiläisille jaettava mökkiläiskirje. Koillismaalla paikallinen Leader-ryhmä lähettää 3-4 kertaa vuodessa kyläkirjeen, jolla markkinoidaan kylän tapahtumia. Omasta toiminnasta voi kertoa myös paikallislehtien kautta. Myös kotisivut toimivat hyvänä tiedottamisen väylänä.

SOSIAALINEN MEDIA

Internetin kautta löytyy monia väyliä oman toiminnan esille tuomiseen, keskusteluun vertaisryhmissä sekä väyliä tuotteiden, palveluiden ja tapahtumien markkinointiin. Sosiaalisen median hyödyntämistä voi opetella esimerkiksi työpajoissa, joita voi suunnata aikuis- tai senioriväelle. Kouluttajiksi voi pyytää vaikkapa kylän omia nuoria. Pajoissa voi keskustella mm. sosiaalisen median hyödyntämisestä, erilaisista työvälineistä, käytöstavoista netissä sekä henkilökohtaisen ja yhteisöllisen viestinnän kohtaamisesta sosiaalisessa mediassa. Yhteisöjen sosiaalisen median tiedotuskanavista ehkä käytetyin on Facebook, joka soveltuu hyvin markkinointiin ja ryhmäkeskusteluihin.

TAPAHTUMIEN VUOSIKELLO

Kunnassa, jossa yhdistyksiä tai tapahtumia on paljon, kannattaa yhdistykset kutsua koolle ja yhteisesti käydä läpi eri tahojen järjestämät isot vuotuiset tapahtumat. Tapahtumat kootaan vuosikelloksi. Vuosikello auttaa yhdistyksiä aikatauluttamaan omia tapahtumia, estää päällekkäiset samantyylliset tapahtumat ja auttaa ideoimaan uusia tapahtumia ”tyhjiille kuukausille”. Vuosikellon pohjalta on helppo painattaa esimerkiksi seutukunnan yhteinen tapahtumakortti mainostamiseen.

Kansainvälisyys

Kylien ja yhdistysten kansainvälistyminen lisää viihtyisyyttä ja suvaitsevaisuutta kotiseudulla. Kansainvälisen yhteistyön kautta alueelle pystytään tuomaan uutta osaamista, tapahtumia ja ideoita. Kansainvälinen toiminta on myös nuoria kiinnostava tapa lähteä mukaan kylätoimintaan.

Kansainvälisyystyötä voi tehdä yli valtakunnan rajojen tai paikallisesti. Uusia ystävyyskyliä voi etsiä ympäri Eurooppaa. Myös aiemmat ystävyydet kannattaa pitää elävinä ja etsiä uusia tapoja yhdessä tekemiselle. Kotikansainvälisyystoimenpiteillä helpotetaan maahanmuuttajien integroitumista paikalliseen yhteisöön. Samalla paikallistoimijoiden tietämys eri kulttuureista lisääntyy.

"Hurjasti uusia ideoita saa vierailun aikana, ulkopuoliset vinkit ja näkökulmat tuovat lisää mahdollisuuksia."

*"Oli kiva tavata
eksoottisista maista
tulleita ihmisiä
näin pienellä paik-
kakunnalla ja har-
joitella englantia.
Mukava tunnelma!"*

KOTIKANSAINVÄLISTYMINEN

Paikallisyhteisöjen kotikansainvälistymistä voi edistää järjestämällä kaikille avoimia tapahtumia. Paikallisten maahanmuuttajien kanssa voi järjestää myös yhteisiä tiedotustilaisuuksia. Hyviä tapoja yhdistää maahanmuuttajia ja paikallista väestöä ovat kansainväliset ruokaillat, ravintolapäivät, lasten kansainväliset päivät sekä elävät kirjastot. Esimerkiksi Ylivieskan seudulla järjestetyissä ruokailloissa on parhaimmillaan ollut 40 nuorta kokkaamassa yhdessä.

Tilaisuuksien järjestämisessä hyviä yhteistyökumppaneita ovat kuntien nuorisotoimet, SPR, maahanmuuttaja-yhdistykset, oppilaitokset (mm. suomen kielen kurssit) ja koulut, kirjastot, seurakunnat, kuntien kulttuuritoimet sekä hankkeet.

KANSAINVÄLISET TYÖLEIRIT

Kansainvälisellä työleirillä ryhmä eri maista olevia vapaaehtoisia työskentelee yhdessä jonkin paikallisen yleishyödyllisen tahon hyväksi. Leiriläiset eivät saa rahallista korvausta, mutta heille tarjotaan ruoka ja majoitus (esim. koulumajoitus). Leiri kestää 2-3 viikkoa ja leirillä on yleensä 10-20 osallistujaa. Leirin teemana voi olla esimerkiksi tapahtuman järjestäminen, kylätalon remontointi, ympäristönhoito tai kulttuuri. Kansainvälisiä työleirejä on järjestetty mm. Siikalatvalla Piippolassa ja Mankilassa sekä Pyhännän Tavastkengällä.

EUROOPPALAINEN VAPAAEHTOISPALVELU EVS

Yhteisöt voivat lisätä kansainvälistä toimintaansa tarjoamalla työtä ulkomaalaiselle nuorelle vapaaehtoispalvelun kautta. EVS eli Eurooppalainen vapaaehtoispalvelu on osa Erasmus+ Youth in Action -ohjelmaa, jonka avulla eurooppalaiset nuoret voivat päästä vapaaehtoistyöhön ulkomaille. Haapaveden opisto

tarjosi työtä yhdeksäksi kuukaudeksi espanjalaiselle nuorelle. Hän osallistui mm. opiskelijoiden asuntola-toiminnan ohjaamiseen, järjesti erilaisia tapahtumia ja kerhoja sekä oli mukana kehittämässä opiston kansainvälistä toimintaa.

Nuoret

Nuorten huomioiminen kylätoiminnassa on tärkeää, jotta nuorille luodaan hyvä mielikuva maaseudusta myös tulevaisuuden asuinympäristönä. Nuoria kiinnostavia aiheita ovat paikallisuus, kansainvälisyys, media, luonto ja ympäristö sekä kulttuuri. Näiden teemojen kautta on hyvä aloittaa nuorten aktivointi ja osallistaminen paikalliseen kehittämistoimintaan. Nuoret kannattaa ottaa mukaan myös kyläsuunnitteluun ideoimaan oman näköistä kylää esimerkiksi kuvakollaasin keinoin. Muhoksella nuoret toteuttivat ympäristötaideteoksen. Nuorille suunnattujen kyselyiden pohjalta voidaan tehdä vaikkapa kylän tai kunnan oma harrastelukkari. Nuorten itsensä ideoimat omat retket, leirit ja tapahtumat ovat tekemistä parhaimmillaan.

“Haluttiin vielä lähettää kiitokset koko ryhmältä tämän rahoituksen tuomasta mahdollisuudesta! :)”

*“Kiitos,
te teette
todella
tärkeää
työtä!”*

LEADER-RYHMÄT KUMPPANINA

Leader-ryhmät ovat aktivoineet nuoria mukaan kehittämistoimintaansa. Nuorten vaikuttajaryhmien, nuorten kanssa toimivien yhteisöjen sekä kuntien nuorisotyöntekijöiden kanssa on yhteistyössä luotu uusia verkostoja. Nuorten kanssa on toteutettu omia opintomatkoja, koulutuksia sekä erilaisia tapahtumia. Leader-tietoa on viety kouluille sekä nuorten tapahtumiin, kuten leireille ja työpajoihin.

Nuoriso Leader on yksi apukeino tukea nuorten omaa toimintaa. Nuoriso Leaderin avulla nuorilla on mahdollisuus toteuttaa omia pieniä hankkeita, kokeilla yrittäjyyttä, järjestää tapahtumia, kunnostaa toimitiloja tai hankkia yhteisiä harrastusvälineitä.

ESIMERKKEJÄ NUORISO LEADERIN KAUTTA TOTEUTETUISTA NUORTEN HANKKEISTA:

- Pikkujyväjemmarit-kerho Siikalatvan Mankilassa
- Boulderointiseinä Limingan Rantakylässä
- Lumilautarinne Raahen Alpuaan
- Nuorten toimintapäivä Siikajoen Ruukissa
- Nuorisotalo Rukkiuksen kunnostus Pyhäjoen Parhalahdella
- Eräkerho lapsille ja nuorille Limingassa
- Alikulkutunnelin maalaus Haapajärven Oksavalla
- Lastenriehta Pyhännällä
- Nuorten urheilukerho Haapajärven Kuusaalla
- Frisbeegolf-radan rakentaminen Alavieskaan
- Yösählyturnaus Oulaisissa

NUORET MUKANA ARJESSA

Monessa kyläyhdistyksessä on avattu ovia nuorille mm. hallitustoimintaan ja kerhojen vetämiseen. Kylätaloilta on annettu tiloja nuorten omaan käyttöön. Nuoret on otettu mukaan tilojen toteutukseen ja heille on myös annettu vastuuta tilojen ylläpidosta. Kärämäen Sydänmaalla kylätoimijat halusivat osoittaa alueen lapsille ja nuorille, ettei syrjäinen sijainti ole heikkous vaan mahdollisuus. Syrjäkylillä enemmän kuin missään muualla nuorille! -hankkeessa nuorille tehtiin nuorisotila, joka on toiminut kerhojen, leirien ja tapahtumien kokoon-tumispaikkana. Kylällä on järjestetty myös tapah-tumia ja toimintaa hyödyntäen maaseutukyliä rikkaukset; eläimet, luonto ja yhdessä tekeminen.

*“Kiitos teille, asiat kanssanne
hoituivat hienosti ja sain hyvää
ohjausta ja palvelua ensikerta-
laisena! Välineet on käytössä
lähes päivittäin!”*

Maakunnallisen yhteistyön merkitys

Pohjois-Pohjanmaan Leader-ryhmien yhteistyö on syventynyt monin tavoin yhteisen hankkeen myötä. Yhteistyöverkosto on mahdollistanut voimavarojen, työntekijöiden erilaisen osaamisen ja sosiaalisten verkostojen yhdistämisen ja siten uusien ja erilaisten asioiden toteuttamisen. Maakunnallisen yhteistyön vaikutukset ovat karnavoituneet paikallistasolle asti.

YHTEISTYÖN TULOKSENA ON:

- julkaistu Leader-ryhmien yhteinen paikallisen kehittämisen strategia, jossa linjataan yhteiset kehittämisen päämäärät lähivuosille
- luotu säännöllisten tapaamisten perinne ja hanketyöntekijöiden voimaantumispäivät vuorovaikutuksen ylläpitoon
- toteutettu ryhmien yhteinen nettisivusto yhtiäistämään tiedotusta

- painettu kolme Yhteisö-lehteä hyvien käytänteiden jakamiseksi
- edistetty paikallisyhteisöjen ja -toimijoiden maakunnallista verkostoitumista järjestämällä yhteisiä opintomatkoja ja koulutuksia
- tuotu näkyvyyttä maakunnan kylille, yhteisöille ja yrittäjille osallistumalla kesällä 2014 valtakunnalliseen Avoimet kylät- ja Leader-viikkoon 47 tapahtuman ja 1700 osallistujan voimin

.....
Lisätietoa hankkeen aikana tehdyistä toimenpiteistä Pohjois-Pohjanmaan Leader-ryhmiltä (www.popleader.fi).

Katse tulevaan

YHTEISÖhautomo-hankkeen toimintaan osallistuneilta paikallistoimijoilta kerätyn palautteen perusteella tulevaisuuden kehittämiskohteista tärkeimmiksi koettiin hyvinvointi ja viihtyvyys, nuorten aktivointi, yhteisöllisyys, kylätalot, taloudellinen toiminta sekä osaamisen lisääminen.

Rahoitusneuvonnan, koulutusten ja kyläkohtaisen neuvonnan merkitys kehittämisen kärsenä tulee korostumaan palveluiden uudelleen järjestämisen luodessa uusia mahdollisuuksia maaseututoimijoille. Monialainen viestinnän kehittäminen tukee hyvien käytäntöjen jakamista.

Näihin toiveisiin ja tarpeisiin Leader-ryhmät panostavat jatkossakin omilla kehittämishankkeilla sekä rahoittamalla ihmisten kokoisia ideoita.

PALAUTTEITA, MITÄ TULISI OLLA ENEMMÄN:

“Yhdistyskohtaista asiantuntijan neuvonta-apua toiminnan kehittämiseksi ja sparraamiseksi.”

“Syvemmälle menevää koulutusta eri aiheista.”

.....

KIITOKSET KAIKILLE hyvien käytäntöjen takana oleville maaseututoimijoille yhteistyöstä, jonka myötä mielikuva aktiivisesta maaseudusta ja siihen lujasti sitoutuneista toimijoista on osoittautunut todeksi. Toivomme ohjekorttien kuluvan käsissä ja että saatte niistä uusia ideoita toimintaanne.

PAIKALLISYHTEISÖT

OPINTOMATKA

Opintomatka on hyvä keino tutustua uuteen toimintatapaan, vaihtaa kokemuksia ja ideoita, lisätä ja syventää tietoa sekä verkostoitua ja luoda yhteistyösuhteita. Opintomatkan aihe voi olla mikä vain. Tärkeää on löytää kiinnostavat tutustumiskohteet ja innostuneet, avoimin mielin liikkeelle lähtevät osallistujat!

TOIMINTAOHJEET

- Valitse vastuhenkilö matkan käytännön suunnitteluun ja toteutukseen.
- Varaa matkan suunnitteluun runsaasti aikaa: Mitä pitempi matka, sitä enemmän suunnittelua (1–3 kk).
- Mitä isompi ryhmä matkalle osallistuu, sitä tärkeämpi on matkanjohtaja, joka pitää ohjat käsissään koko ajan.
- Laadi matka-aikataulu tarkasti: Siirtymät, ruokailut ja tauot vievät yllättävän paljon aikaa.
- Liian tiivis ohjelma uuvuttaa ja luo kiireen tunnun käyntikoh-teissa.
- Aloita matkasta tiedottaminen ajoissa, ainakin kuukautta ennen ilmoittautumisen päättymistä.
- Käytä matka-aika hyväksi esimerkiksi tutustumiseen, toimintojen esittelyyn, pieniin ryhmätöihin, matkan annin pohtimiseen.
- Kerää osallistujilta palautetta jo paluumatkalla tai sähköisesti heti matkan jälkeen.
- Kirjoita matkaraportti mahdollisimman pian matkan jälkeen, kun asiat ovat tuoreessa muistissa.

HYVÄT KOKEMUKSET JA KOMPASTUSKIVET

- Opintomatkan voi toteuttaa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Silloin matka toimii myös verkostoitumisen paikkana ja kokemuksia voidaan vaihtaa osallistujien kesken.
- Samasta aihepiiristä voi löytää erilaisia toteutustapoja, joihin kannattaa tutustua monipuolisesti, huolellinen taustatyö kannattaa.
- Pitkien välimatkojen takia vaarana on helposti liian paljon matkustamista ja liian vähän tutustumiskohteita.

LISÄTIETOA

- Kyläkierros-kortti

KYLÄKARTTA

Kyläkartta on kehittämisen apuväline, joka auttaa suunnittelemaan tulevaa toimintaa. Kyläläiset pääsevät kirjoittamalla, piirtämällä tai kuvia liimaamalla kertomaan, miten asuin- aluetta ja palveluita voisi parantaa. Kyläkartta on vaihtoehto kyläkyselylle tai ideariihelle. Kartan pohjalta voi tehdä kyläsuunnitelman, laatia aloitteita kunnalle tai käynnistää hankkeen.

TOIMINTAOHJEET

- Tee karttapohja etukäteen. Piirrä isolle remontti-paperille kylän tärkeimmät tiet ja maamerkit, kuten koulu, kirkko tai uima-alue. Leikkaa lehdistä kuvia eri aiheista. Varaa kyniä ja liimaa.
- Tiedota kyläkartan teosta ja kerro, missä kartta on esillä ja miten kauan.
- Laita kartta esille paikkaan, jossa liikutaan tai tapahtuu (esim. koko perheen tapahtumat, koulut, kyläalat, kirjastot, kyläkauppa).
- Kartan toteutus leikkaa-liimaa-piirrä periaatteella.
- Pura kartan ideat kyläillassa. Samalla sovitaan, mitä toteutetaan, milloin ja kuka tekee.
- Tee purkukokouksesta kirjallinen raportti.

HYVÄT KOKEMUKSET JA KOMPASTUSKIVET

- Helppo ja nopea tapa kerätä tietoa.
- Kartta on helposti lähestyttävä ja herättää huomiota.
- Hiljaisetkin pääsevät osallistumaan.
- Nuorten osallistaminen!
- Hullutkin ideat ovat kartalla sallittuja.
- Kyläkarttaa on helppo esitellä eri tahoille.
- Toteuttaminen vaatii vetäjän, joka kertoo kartasta ja työtavasta paikan päällä. Vetäjä ei saa ohjata ideointia. Vaihtoehtona selkeät toimintaohjeet kartan vieressä.
- Kyläkartta laajenee kyläsuunnitelmaksi, kun siihen liitetään johdanto ja ideoiden toteutussuunnitelmat.

LISÄTIETOA

- Kyläsuunnitelma-kortti
- Leader-ryhmä

PAIKALLISYHTEISÖT

PAIKALLISYHTEISÖT

KYLÄKIERROS

Kyläkierrokset ovat useimmiten linja-autolla tehtäviä kotiseuturetkiä, joiden aikana tutustutaan lähialueella oleviin kohteisiin ja paikallistoimijoihin. Oman kylän alueeseen voi tutustua myös kävellen, pyöräillen tai virtuaalisesti, jossa tutustuminen tapahtuu valokuvien kautta. Kyläkierrokset antavat toteutustavasta riippumatta ajankohtaista tietoa kylien nykytilasta. Kyläkierroksella voi olla myös selkeä kehittämistavoite, jolloin käyntikohteet valitaan halutuin kriteerein (esim. maiseman hoitokohteet, kyläturvallisuus, harrastuspaikat).

TOIMINTAOHJEET

- Suunnittele reitti, kohteet ja aikataulu etukäteen.
- Valitse kohteet retken tarkoituksen mukaan.
- Pyydä tarvittaessa bussitarjoukset.
- Ennakoilmoittautuminen helpottaa järjestelyjä.
- Jaa kyläkierrros useammalle päivälle, jos kyliä tai käyntikohteita on paljon.
- Käytä paikallisoppaita bussissa ja esittelemässä kohteita.
- Varaa aikaa ruokailulle, kahville ja keskustelulle.
- Tee kartta reitistä ja käyntikohteista.
- Linja-autolla tehtävän kierroksen maksimikesto 6 tuntia, kävellen tai pyöräillen tehtynä kesto 2-3 tuntia.

JOS TOIMINNALLA ON KEHITTÄMISTAVOITE, HUOMIOI MYÖS

- Osallistujien ohjeistaminen etukäteen (mm. mihin asioihin kiinnitettävä huomiota).
- Kohteissa pysähdytään, kokoonnutaan ryhmäksi ja käydään avointa keskustelua.
- Kirjuri tekee muistiinpanot.
- Kierroksen jälkeen kokoonnutaan yhteiseen tilaan ja käydään läpi syntyneet ideat.
- Sovitaan jatkotoimenpiteistä.

HYVÄT KOKEMUKSET JA KOMPASTUSKIVET

- Lisää me-henkeä.
- Auttaa luomaan vertaistukiverkostoja.
- Kyläkierroksen voi järjestää valitulle kohderyhmälle, kuten valtuutetuille, nuorille tai lapsiperheille.

- Menetelmä vaatii vetovastuulliset henkilöt, ennako-valmisteluja ja jälkikäteistyötä ideoiden koonnissa. Vetäjien rooli korostuu kehittämispainotteisessa retkessä.
- Saadaan monipuolista tietoa kyläläisten tärkeinä pitämistä asioista.
- Helppo osallistua. Liikuntaesteisten osallistuminen vaatii erityisjärjestelyjä.

LISÄTIETOA

- Opintomatka-kortti
- Maa- ja kotitalousnaiset vetävät maisemanhoitoon liittyviä kyläkävelyitä
- Kysy oppilaitoksilta opinnäytetöitä (ohjatun kyläkävelyn teko)

PAIKALLISYHTEISÖT

KYLÄNEUVOSTO

Kyläneuvoston tavoitteena on, että yhdistysten ja asukkaiden edustajat istuvat kerran tai pari vuodessa yhteisen pöydän ääreen kunnan edustajien kanssa puhumaan kaikille tärkeistä asioista. Näin kylät kuulevat, mitä kunnassa suunnitellaan ja miten se mahdollisesti vaikuttaa kyliin. Samalla kunnan henkilöstö ja päättäjät saavat kuulla kylien ajatuksia ja toiveita tulevaisuudelle. Kun yhteisistä asioista puhutaan avoimesti ja toisia kuunnellen, on mahdollista luoda uutta elinvoimaa kuntaan ja kyliin.

TOIMINTAOHJEET

- Ota yhteyttä kuntaan ja sovi yhteinen aika keskustelun aloittamiselle.
- Kunta kutsuu kylien asukkaat yhteiseen kokoukseen, jossa keskustellaan kyläneuvoston mahdollisesta perustamisesta.
- Mikäli päätetään kyläneuvoston perustamisesta, tehdään perustamispäätös.
- Kylät valitsevat keskuudestaan edustajansa ja varajäsenen neuvostoon.
- Ensimmäisessä varsinaisessa kokouksessa laaditaan kyläneuvostolle toimintasäännöt.
- Toimintasäännön sisältönä voi olla esimerkiksi seuraava (Haapajärven kyläneuvoston toimintasääntöjen sisältö):
 1. Nimi
 2. Tarkoitus ja toiminnan laatu
 3. Kyläneuvoston kokoonpano
 4. Kyläneuvoston kokousten koollekutsuminen
 5. Kyläneuvoston kokoukset
 6. Taloudellinen toiminta
 7. Toimintasääntöjen muuttaminen ja kyläneuvoston purkaminen
 8. Kylän eroaminen kyläneuvostosta
- Kylien ja kunnan yhteistyötä voidaan järjestää myös vapaamuotoisemmin. Toiminta voi kulkea myös eri nimillä (esim. kylien foorumi, kylien neuvottelupäivät tai kyläparlamentti).

HYVÄT KOKEMUKSET JA KOMPASTUSKIVET

- Yhteistyö ja viestintä kunnan ja kylien välillä vahvistuu.
- Kylät voivat tarjota kunnan tarvitsemia palveluita.
- Kylätoiminnan hiipuminen, edustajaa ei saada kyläneuvostoon.
- Jos kyläneuvostolla ei ole päätäntävaltaa, toiminta voidaan kokea tarpeettomaksi.

LISÄTIETOA

- Kuntaliitto (2014): Kuntalaiset keskiöön - työkalupakki kuntalaisten osallistumiseksi palvelujen kehittämiseen ja päätöksentekoon
- Jelli-järjestötietopalvelu: osallisuuden työkalupakki www.jelli.fi

KYLÄN NIMI	Tavoiteltava asia	Mitä tehdään ja miten	Milloin tehdään	Kuka tekee ja mistä rahoitus	Seuranta
Yhdyskuntateknikka ja maankäyttö					
Tie, liikenne ja turvallisuus					
Maisema ja ympäristö					
Palvelut					
Harrastus ja vapaa-aika					
Kylätoiminta					

PAIKALLISYHTEISÖT

KYLÄSUUNNITELMA

Kyläsuunnitelma on kylän kehittämisen asiakirja. Hyvässä suunnitelmassa on selvästi kerrottu mitä tehdään, milloin ja kuka tekee. Kyläsuunnitelma pitää katseen tulevassa ja antaa selkeät suuntaviivat toiminnalle. Kyläsuunnitelma on tarpeellinen työkalu oman kylän kehittämisessä, vuoropuhelussa kunnan kanssa ja kylän hakiessa hankkeilleen ulkopuolista rahoitusta. Suunnitelma on arvokas tietolähde myös uusille asukkaille ja mökkiläisille.

TOIMINTAOHJEET

- Päätös suunnitelman teosta
- Työryhmän valinta
- Suunnitelman teosta tiedottaminen
- Ideoiden keruuvaihe (kyläkartta, kysely, aivoriihi tms.)
- Kyläkokous, jossa ideat puretaan
- Kyläsuunnitelman teko työryhmissä tai kaikille avoimissa työpajoissa
- Kyläkokous, jossa lähes valmis suunnitelma esitellään
- Puhtaaksikirjoitusvaihe
- Kyläsuunnitelman julkaisu (painattaminen, kylän kotisivuille jne.)
- Suunnitelman jakelu (lehistö, kunta, kyläläiset jne.)
- Juhlitaan onnistunutta työtä!
- Suunnitelman toteutus alkaa
- Suunnitelmaa pitää myös päivittää!

MALLEJA

- Kirjallinen kyläsuunnitelma
 - Rakenne: 15 % historia, 30 % nykytila, 50 % tulevaisuus, 5 % päivitys- ja seurantatiedot
- Taulukkomuotoinen kyläsuunnitelma
 - Tarvitsee aina rinnalleen lyhyen kyläesittely
 - On helppo tehdä, nopea päivittää ja lukea
 - Usean kylän yhteinen kyläsuunnitelma on helppo laatia taulukoksi
 - Taulukoista voi koota koosteita kunnalle esim. eri kylien palvelutarpeista
- Kyläkartta, jonka liitteenä on kirjallinen selostus kylästä ja ideoiden toteutuksesta.
- Kyläsuunnitelmaa voi täydentää erityissuunnitelmilla (esim. ympäristö-, turvallisuus- tai liiketoiminta- ja varainhankinta-suunnitelmat, viestintä- ja markkinointisuunnitelmat).
- Valokuvat ja lasten piirustukset piristävät ulkoasua.

LISÄTIETOA

- Suomen Kylätoiminta ry (2002): Kyläsuunnitelma – tehdään tulevaisuutta
- Suomen 4H-liitto (2008): Omalla kylällä – nuorten kyläsuunnitelma
- Netistä löytyy paljon ohjeita ja malleja myös kylien erityissuunnitelmiin
- Leader-ryhmät
- Kyläkartta-kortti

TAPAHTUMAN JÄRJESTÄMINEN

Jokaisella tapahtumalla on oma erityisluonteensa, joka tulee ottaa huomioon järjestelyissä. Erityisesti ison tapahtuman, kuten markkinoiden, liikuntatapahtuman tai konsertin kohdalla huolellinen suunnittelu on tärkeää. Suunnittelu on syytä aloittaa sitä aikaisemmin mitä isommasta tapahtumasta on kyse.

TAPAHTUMAN SUUNNITTELU

- Mieti kohderyhmä, tavoite ja sisältö, aika ja paikka.
- Nimeä vastuuhenkilö(t). Perusta tarvittaessa työryhmiä.
- Varmista taloudelliset resurssit, onko lisätulomahdollisuuksia (lipunmyynti, arpajaiset jne.).
- Varmista talkooväen saatavuus.
- Hanki yhteistyökumppaneita. Tee tarvittaessa kirjallisia sopimuksia.
- Tiedota ja markkinoi ajoissa.

HYVÄT KOKEMUKSET JA KOMPASTUSKIVET

- Yhteistyönä järjestettynä isokaan tapahtuma ei ole ylivoimainen!
- Anna talkoolaisille vastuuta.
- Anna suunnitelmien elää – joustavuus säästää turhalta työltä.

KÄYTÄNNÖN JÄRJESTELYIDEN MUISTILISTA

- Talkoolaisten ohjeistus tehtäviin
- Tapahtumapaikkojen ja tarjoilujen järjestely
- Jätehuolto (sis. wc) ja siivous tapahtumassa ja sen jälkeen
- Hyvät opasteet tapahtumapaikalle ja itse alueella
- Muut tapahtumakohtaiset järjestelyt
- Vakuuta talkooväki
- Tarpeen mukaan isoissa tai muutoin riskialttiissa tapahtumissa
 - ensiapu, liikenteenohjaus, paikoitus
 - järjestyksenvalvonta, vartiointi
 - ilmoitukset ja luvat
 - pelastus- ja turvallisuussuunnitelma
 - vastuvakuutus
 - tapahtuman kenraaliharjoitus
- Tapahtuman jälkeen
 - järjestä palautetilaisuus, palkitse talkooväki ja kiitä yhteistyökumppaneita

LISÄTIETOA

- Satu Leskinen (2011): Tapahtumajärjestäjän opas
- Oma kunta
- Kysy naapurikylältä, joka on järjestänyt isoja tapahtumia
- Poliisi, pelastusviranomainen, paikallinen SPR, elintarvike- ja terveysvalvonta, vakuutusyhtiöt, Teosto ja Gramex

MÖKKILÄISET

Mökkiläiset ovat voimavara maaseudun paikallisyhteisöille, erityisesti alueilla, joissa väestö ikääntyy ja vähenee. Mökkiläiset ovat myös potentiaalisia maaseudulle muuttajia esim. työelämästä eläkkeelle jäätyään tai halutessaan paremmat mahdollisuudet luontoon liittyville harrastuksille. Vapaa-ajan asukkaiden tarvitsemat palvelut vilkastuttavat elinkeinoelämää esim. turvaamalla kyläkaupan toiminnan.

TOIMINTAOHJEET

- Kunnan kanssa on sovittava vapaa-ajan kiinteistöjä omistavien osoitetietojen käyttämisestä.
- Kylällä voi järjestää jonkin tapahtuman, johon mökkiläiset kutsutaan.
- Mökkiläiset kannattaa ottaa vastaan kuten uudet vakituiset asukkaat.
- Mökkiläisille ovat tärkeitä kaikki ne asiat, jotka kiinnostavat paikallisia asukkaita esim. kunnallistekniikka.
- Kylän nettisivut tai facebook -ryhmät ovat hyviä tiedotuskanavia vapaa-ajan asukkaille.

HYVÄT KOKEMUKSET JA KOMPASTUSKIVET

- Mökkiläiset kutsutaan säännöllisesti koolle jonkin tapahtuman yhteydessä.
- Mökkiläisliite paikallislehdessä, joka jaetaan kaikkiin vapaa-ajan asuntoihin.
- Mökkiläiset tavoittaa parhaiten loma-aikana.
- Kuntiin voi perustaa erityisiä mökkiläistyöryhmiä, jotka ideoivat vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden yhteistyötä.
- Kunnioitetaan mökkiläisten valintaa siitä, haluavatko he osallistua yhteiseen toimintaan.

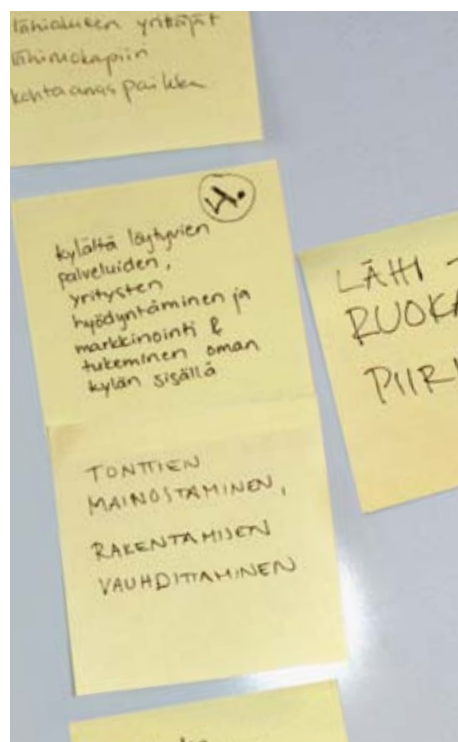
LÄHIPALVELUT

IDEASTA HANKKEESI

Tukea haetaan aina tiettyyn rajattuun kehittämistarpeeseen tai toimenpiteeseen. Kun sinulla on idea hankkeeksi, ota yhteyttä alueesi Leader-toimistoon, niin voitte keskustella hankkeen soveltuvuudesta alueen kehittämisohjelmaan sekä siitä mitä lisätietoja, liitteitä tms. tarvitaan. Näin välttyä usein turhan työn tekemiseltä!

ALUSTAVAA HANKEIDEA KANNATTAA MUOKATA HANKESUUNNITELMAKSI SEURAAVIEN PERUS KYSYMYSTEN AVULLA

- Mistä hanke sai alkunsa?
- Mitkä ovat sen taustat ja lähtötilanne?
- Ketkä ovat hankkeen tai toimenpiteen kohderyhmät ja hyödynsaajat?
- Käytännön toteutus, mihin raha käytetään?
- Mitä, kuka, missä, milloin ja kenen kanssa hanketta tehdään?
- Hankkeen aikataulu, milloin toimenpiteet alkavat ja päättyvät?
- Miten hanke etenee, välietapit?
- Mitä hankkeessa halutaan saada aikaan?
- Mitkä ovat hankkeen näkyvät tulokset?
- Mitä jää jäljelle hankkeen päätyttyä?
- Hankkeen kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma. Mikä maksaa ja miten paljon se maksaa?
- Mistä koostuu hankkeen yksityisrahoitus? Ja miten se kerätään?
- Hankkeen riskit ja oletukset, mikä voi mennä pieleen ja miksi?

Paikalliselta Leader-ryhmältä voit pyytää myös valmiin hankesuunnitelmapohjan. Hankesuunnitelma tarvitaan osaksi Leader-tukihakemusta.

LISÄTIETOA

- www.popleader.fi
- Suomen Kylätoiminta ry (2014): Mistä rahat toimintaan? Neuvoja paikallistoiminnan varainhankintaan, www.kylatoiminta.fi

LÄHIPALVELUT

KYLÄTALO KÄYTTÖÖN

Kylätalot ovat paikallisyhteisöjen kokoontumispaikkoja. Kylätalon ympärille on luontevaa rakentaa erilaista toimintaa, tapahtumia ja palveluita. Toiminnan suunnittelu yhdessä vahvistaa yhteenkuuluvuutta ja ideoiden toteutus talkoohenkeä. Kylätalon ylläpito- ja korjauskustannukset nousevat helposti suuriksi, millä on suuri merkitys yhdistyksen omistaessa kiinteistön. Talon aktiivinen käyttö omassa toiminnassa, kylän palveluiden keskuksena sekä vuokrauskohteena helpottaa myös laskuista selviämistä.

TOIMINTAOHJEET

- Kartoita kylätalon nykyinen käyttöaste.
 - Kylätalolle voi tehdä oman lukujärjestyksen, jossa eri toiminnot eriytetään viikonpäivien, kellonajan ja käytössä olevien tilojen mukaan.
- Servitä kylätalolla olevat valmiit resurssit ja mihin käyttöön talo soveltuu.
 - Onko valmiuksia esim. majoitukseen tai juhlien järjestämiseen.
- Servitä millaista toimintaa ja palveluita kylällä tarvitaan.
 - Palvelutarvekyselyn voi jakaa oman kylän lisäksi myös naapurikylälle.
- Järjestä kyläiltä ja kutsu väki koolle ideoimaan.
 - Pyydä mukaan kylän eri yhdistykset ja yrittäjiä.
 - Kysy myös kunnalta, voiko se järjestää talolla toimintaa, kuten kerhoja.
 - Miettikää, mitä kyselyn ideoista ja toiveista voidaan järjestää kylätalolla omin voimin, muiden yhdistysten tai yrittäjien voimin.
- Ota kaikki tilat, myös piharakennukset ja itse piha ideoinnin piiriin.
- Tee lista, mitä rakenteita pitää korjata tai tehdä, jotta suunniteltu toiminta on mahdollista.
 - Huomioi liikuntaesteisten tarpeet.
 - Tee tarvittaessa kylätalon esteettömyys- ja turvallisuuskartoitus.
- Järjestä opintomatka ja käy tutustumassa muihin kylätaloihin.
- Valitse sopivimmat toiminnot ja tuotteista kylätalo!

YHTEISTYÖKUMPPANEITA

- Kunta, muut kylän yhdistykset ja yrittäjät
- 4H, partio, kansalaisopisto, seurakunta
- Leader-ryhmät

LISÄTIETOA

- Juha Kuisma (2013): Kylien liiketoimintaopas
- Kantri ry (2012): Kylätalot käyttöön – vinkkejä ja ohjeita kylätalolle
- Kylän liiketoiminta-analyysi, www.kylatoiminta.fi
- Leader-ryhmät

LÄHIPALVELUT

KYLÄTALON VUOKRAAMINEN

Kylätaloa markkinoitaessa tuotteena on usein vuokrauspalvelu. Taloja ja vuokratiloja on tarjolla paljon, joten oman talon ja tuotteen tulisi erottua jotenkin muista vastaavista.

KYLÄTALON VUOKRAUSTOIMINNASSA HUOMIOITAVIA ASIOITA

Hinnoittelu

- Kustannukset määrittävät hinnoittelun alarajan. Maksimihinta puolestaan määräytyy markkinoiden mukaan.
- Aiheutuvia kustannuksia on hyvä pitää hinnoittelun lähtökohtana vuokraustoimintaa mietittäessä.

Kiinteistön vakuutukset

- Yhdistysten kannattaa vakuuttaa kiinteä ja irtain omaisuus palo- ja varkausvakuutuksilla.
- Jos taloa on rahoitettu lainalla tai julkisella tuella, on kiinteistövakuutus pakollinen.

Turvallisuus

- Kylätalolla on hyvä löytyä lääkekaappi ja alkusammutusvälineet. Lääkekaapissa tulisi olla ensiapupakkaus ja laastareita sekä ensiapuohjeet.
- Kylätalon ilmoitustaululle on hyvä laittaa näkyviin hätänumero sekä kylätalon osoite tai paikkatieto-koordinaatit. Kylätalolle on oltava hyvä opastus ja talon nimi kannattaa laittaa näkyvästi ulkoseinään.

- Usein kylätaloilta edellytetään pelastussuunnitelmaa, jossa on yksityiskohtaisemmat turvallisuusohjeet.

Kiinteistön ja pihan hoito

- Kylätalojen kunnosta ja pihasta tulee huolehtia, jotta ne ovat turvallisia ja viihtyisiä. Talon ja pihapiirin ulkonäöstä huolehtiminen on tärkeää, vaikka talossa ei olisi toimintaa koko ajan. Se luo ihmisille positiivisen mielikuvan paikasta.
- Syksyn tullen on hyvä varmistaa ulkovalojen toimivuus.
- Talviaikana on tärkeä huolehtia pihojen hiekoituksista sekä lumien auruksista.
- Muista myös puhtaanapito ja jätehuolto.

Vuokrasopimus

- Kun kylätaloa vuokrataan, on vuokrauksesta hyvä laatia kirjallinen vuokrasopimus. Mikäli erimielisyyksiä ilmenee vuokranantajan ja vuokralaisen välillä, on kirjallisesta sopimuksesta helppo tarkistaa mitä on sovittu.

LISÄTIETOA

- Paula Pylkkänen (2014): YHTÄLÖ - Yhdistyksen talous ja verotus

KYLÄKIRJE, TIEDOTE, LEHTI JA ESITE

Hyvä tiedottaminen edistää kylän toimintaa ja avoimuutta. Kyläkirje tai -tiedote kokoaa ajankohtaiset kuulumiset omalta kylältä tai laajemmalta alueelta. Se kertoo kyläläisistä ja kyläläisille, mutta sen lisäksi tulisi muistaa myös kylän ulkopuolisia. Säännöllisen väliajoin julkaistavaa tiedotetta odotetaan ja kirjepostina se leviää myös niille, jotka eivät käytä sähköpostia tai sosiaalista mediaa. Tiedote voi muodostua myös laajemmaksi kylälehdeksi, jossa kerrotaan useamman kylän asioita. Myös kyläesite voi riittää ulkopuolisille tiedottamiseen, jos siinä olevat tiedot ovat kattavat ja yhteystiedot ajantasaiset.

TOIMINTAOHJEET

- Jakakaa vastuuta ja valitkaa yhteyshenkilöt viestintäasioihin.
- Tiedottakaa säännöllisesti.
- Laatikaa tarvittaessa julkaisu-aikataulu tiedotteille ja lehdille.
- Viestintäsuunnitelma kertoo kuka viestii, kenelle viestitään ja miten.
- Ota yhteyttä paikallislehteen ja -radioon ja sovi yhteiset käytännöt.
- Kerää tietoja tapahtumista ja muista ajankohtaisista asioista jatkuvasti.
- Muista valokuvata jokaisessa kylän tapahtumassa.
- Arkistoi tehdyt tiedotteet, lehtijutut ja kylälehdet. Niitä voi laittaa luettavaksi kotisivuille.

HYVÄT KOKEMUKSET

- Postitse lähetetty ja postilaatikoihin jaettu kyläkirje/-tiedote tavoittaa myös ne, jotka eivät käytä sähköpostia.
- Alueellisesti julkaistusta kyläkirjeestä saa tietoa myös oman kylän/kunnan ulkopuolelta.
- Kylätiedote on usein kotitalouksissa säilytettävä tiedote, josta tarkastetaan ajankohtia ja asioita.
- Älä nosta rimaa liian korkealle. Paikallisradio- ja lehdet ottavat vastaan mielellään tietoa alueensa tapahtumista!

KOMPASTUSKIVET

- Kirjeen/-tiedotteen sähköinen lähettäminen on halpaa ja nopeaa, mutta ei välttämättä saavuta kaikkia kyläläisiä.
- Yhdistystoimijoiden yhteystiedoissa tapahtuvista muutoksista ei saada ajantasaista tietoa, jolloin kirje ei välttämättä tavoita oikeaa henkilöä.
- Yhdelle henkilölle lähetetty kyläkirje ei välttämättä leviä yhdistyksen muille jäsenille tai kylän asukkaille.

LISÄTIETOA

- Maaseudun Sivistysliitto (2014): Kylä tiedottaa omille ja vieraille – viestintäopas kylille, www.msl.fi
- JAKE-hanke: Yhdistysten pieni viestintäopas, www.kansalaisareena.fi

VIESTINTÄ

SOSIAALINEN MEDIA

Sosiaalista mediaa hyödyntämällä jokaiselle löytyy sopiva tapa tuoda esiin mielipiteitä, viestiä ajankohtaisista asioista ja luoda keskustelua. Kylätoimintaan sosiaalinen media tuo perinteisen viestinnän ja kotisivujen rinnalle uudenlaista tiedonvälitystä ja ryhmäytymistä edistäviä työvälineitä. Sosiaalisen median avulla saavutetaan myös ne, jotka eivät enää asu tai asuvat vain kausiluonteisesti kylässä.

TOIMINTAOHJEET

- Sosiaalinen media tulee ottaa käyttöön vain tarpeen mukaan.
- Valitkaa sopiva viestintäkanava, suunnitella viestinnän sisältöä ja viestintätyyliä.
- Toiminnan säännöt kannattaa sopia etukäteen: mitä ja miten viestimme ja toimimme.
- Tutustukaa vastaavien yhteisöjen toimintaan sosiaalisessa mediassa. Muiden esimerkkiä voi hyödyntää.
- Säännöllinen ja mielenkiintoinen viestintä, kuvat ja mielipidekyselyt luovat kiinnostavaa sisältöä.

LISÄTIETOA

- JAKE-hanke: Yhdistysten pieni viestintäopas, www.kansalaisareena.fi

HYVÄT KOKEMUKSET JA KOMPASTUSKIVET

- Nuoret voidaan pyytää apuun sosiaalisen median asiantuntijoina.
- Mahdollistaa kauempana asuvien ja uusien toimijoiden mukaan tulon viestintään.
- Tiedonvälitys on nopeaa ja sitä voi hyödyntää mm. turvallisuuden liittyvissä asioissa.
- Muista kuvien käyttöoikeudet ja pyydä luvat asianosaisilta kuvia käyttäessäsi.
- Muista huomioida, milloin viestit yksityishenkilönä ja mikä on yhteisön viestintää.

LINKIT MAKSUTTOMIIN NETTITYÖKALUIHIN

www.facebook.com (sopii vuorovaikutteeseen ja nopeaan viestintään)
www.doodle.com (kalenteritoiminto esim. kokousaikojen sopimiseen)
www.dropbox.com (mm. tiedostojen ja kuvien jakaminen)
www.wordpress.com tai www.blogger.com (blogit, mielipiteiden vaihto)
www.youtube.com (omien videoiden jakaminen)
www.google.com/drive (mm. sähköiset kyselylomakkeet, tekstin yhtäaikaista kirjoittamista)

Tutustu myös: sites.google.com, groups.google.com, docs.google.com

KANSAINVÄLISYYS

KOTIKANSAINVÄLISTYMINEN

Kotikansainvälistymisellä tarkoitetaan kansainvälisten kokemusten hankkimista ja vieraisiin kulttuureihin tutustumista kotimaassa. Kansainväliseen verkostoitumiseen on runsaasti mahdollisuuksia. Kotikansainvälistymistä voidaan edistää järjestämällä erilaisia tapahtumia ja tiedotustilaisuuksia yhteistyössä paikallisten maahanmuuttajien kanssa. Toimintaa voidaan suunnata kaiken ikäisille.

RUOKAILTA

Illan aikana opitaan tekemään eri maiden herkuja yhdessä. Samalla tutustutaan eri maiden kulttuureihin.

TOIMINTAOHJEET

Yhteistyökumppanit

- Nuorisotalo (tilat) ja oppilaitokset (kohderyhmä)

Toteutus

- Esim. kahden viikon välein järjestettävä ilta (klo 16-21).
- Joka kerta aiheena eri kulttuuri, kulttuurin edustajat ohjaavat kokkausta.
- Tarvikkeiden hinta jaetaan osallistujien kesken.
- Monen lajin illallinen maksaa keskimäärin noin 2-3 euroa/hlö.

HYVÄT KOKEMUKSET

- Ruokailtojen parasta antia on paikallisten ja maahanmuuttajien toisiinsa tutustuminen.
- Ruokaan liittyvät tapahtumat vetävät aina osallistujia.
- Suomalaisten opiskelijoiden monikulttuurisuus-opiskeluun sopiva tapahtuma.
- Voi järjestää myös nojatuolimatkana, jolloin eri maiden kulttuurista kerrotaan kuvin.

LASTEN KANSAINVÄLINEN PÄIVÄ

Lapset tutustuvat päivän aikana eri kulttuureihin niiden edustajien toiminnallisten esitysten avulla.

TOIMINTAOHJEET

Yhteistyökumppanit

- Kirjasto (lähettää kutsut kouluille, antaa tilan)
- Maahanmuuttajayhdistys (esiintyjät)

Toteutus

- Tarpeen mukaan järjestettävä.
- Lapset (1-6 lk) kiertävät "maailmankartan" avulla eri pisteissä, joissa maiden edustajat kertovat toiminnallisesti (mm. musiikin, tanssin avulla) oman maan kulttuurista.
- Matkan/kiertueen järjestys luokittain. Oppilaat ovat jokaisessa pisteessä noin 20 minuuttia. Esim. 4 eri maata vie noin 2 tuntia siirtymisaikoinen.

HYVÄT KOKEMUKSET

- Hauska ja helppo tapa tutustuttaa lapsia erilaisiin ihmisiin ja kulttuureihin.
- Erittäin suosittu tapahtuma.

KANSAINVÄLISYYS

MAASEUDUN KANSAINVÄLISTYMINEN

Kyliä ja yhdistysten kansainvälistyminen lisää viihtyisyyttä ja suvaitsevaisuutta kotiseudulla. Kansainvälisen yhteistyön kautta tietämys eri kulttuureista kasvaa ja alueelle pystytään tuomaan uutta osaamista, tapahtumia ja ideoita.

Hankkeet mahdollistavat etenkin pienille yhdistyksille kansainvälistymisen. Kansainvälinen toiminta ei saa olla itseisarvo, vaan toiminnan on lähdettävä paikallisista tarpeista ja lähtökohdista. Kansainvälistymisen tavoitteena on yhteistyökumppaneiden ja kohdealueiden molemminpuolinen hyöty.

KANSAINVÄLISEN YHTEISTYÖN ASKELEET

- Kontaktien ja partnereiden aktiivinen etsintä
- Sopivan partnerin löydyttyä, yhteisen kehitettävän kohteen etsiminen
- Toimenpiteiden suunnittelu
- Rahoitus-mahdollisuuksien etsiminen (esim. Leader tai Erasmus+)
- Rahoituksen hakeminen
- Hankkeen toteuttaminen

KANSAINVÄLISTYMINEN AVAINSANOJA OVAT

Avoimuus
Suvaitsevaisuus
Hauskuus

KANSAINVÄLISESSÄ TYÖSSÄ TÄRKEÄÄ

- Yhteydenpito
- Kaiken yhteisen tekemisen suunnittelu yhdessä
- Viestintä
- Avun pyytäminen asiantuntijoilta
- Yhteydenpito rahoittajan kanssa jo toiminnan suunnitteluvaiheessa

LISÄTIETOA

- Kuntien ja koulujen ystävyyskylät, eri maiden Suomi-seurat
- Lue lisää EVS-toiminnasta ja muista kansainvälisistä rahoitusmahdollisuuksista Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen nettisivuilta www.cimo.fi
- Rieska-Leader ja Keskipiste-Leader ovat akkreditoituneet lähettäväksi, vastaanottavaksi ja koordinoivaksi tahoksi Erasmus+ Youth in action -ohjelman Eurooppalaisen vapaaehtoispalveluun, www.popleader.fi
- Kansainvälinen vapaaehtoistyö ry, www.kvtf Finland.org (kansainväliset työleirit)

NUORET

NUORTEN OSALLISUUS ARJESSA

Osallista nuoret toiminnan ja tekemisen kautta. Yhdessä tekeminen lisää yhteenkuulumisen tunnetta sekä edistää sukupolvien välistä vuorovaikutusta ja tiedon vaihtoa. Yhteisen ja kaikenikäisiä kiinnostavan aiheen voi toteuttaa porukalla vaikkapa kesäleirin muodossa. Erityisesti kesällä kannattaa hyödyntää lähellä olevaa ympäristöä nuorten kanssa tekemiseen. Erilaisia toiminnallisia menetelmiä on useita, joista voi valita omaan tarkoitukseen sopivan.

KUVAKOLLAASI

Nuoret etsivät lehdistä kuvia ja sanoja annettuun aiheeseen liittyen ja kokoavat niistä esityksen.

TOIMINTAOHJEET

- Tarvitset kartonkeja, erilaisia aikakauslehtiä, saksia, liimaa ja tusseja.
- Järjestä nuoret muutaman henkilön pienryhmiin.
- Anna nuorille ideoitava aihe ja toimintaohjeet.
- Jokainen ryhmä saa oman kartonkipohjan, lehtiä ja työvälineitä.
- Ryhmätyöskentelyn jälkeen ryhmät esittelevät oman tuotoksen.

HYVÄT KOKEMUKSET JA KOMPASTUSKIVET

- Visuaalisuus on nuorille tärkeää. Ideoiden esittäminen kuvin voi olla helpompaa.
- Ryhmätöiden tekeminen on nuorista hauskaa!
- Luonto ja luonnonmateriaalit inspiroivat.
- Ihmiset jakavat tietoaan ja osaamistaan mielellään.
- Lapset ja nuoret seuraavat vanhempien opastusta heille itselle mielekkäässä tekemisessä.

YMPÄRISTÖN HYÖDYNTÄMINEN

Nuorten kanssa tehdään ympäristötaideteos tai erilaisia rakennelmia luonnonmateriaaleista.

TOIMINTAOHJEET

- Ympäristöteoksia voi tehdä suurella kaavalla, jolloin tarvitset ohjaajaksi erityisosaajan.
- Taideteoksen voi toteuttaa myös pienimuotoisesti. Tarvitset vain mielikuvitusta.
- Ideoikaa yhdessä nuorten kanssa, mitä haluatte rakentaa. Suunnitelkaa, miten voitte toteuttaa asian ja rakentakaa yhdessä eri luonnonmateriaaleja hyödyntäen.

LISÄTIETOA

- Kuntien nuorisotoimet, SeutuNappi, Mediakasvatusseura, paikalliset taiteilijat, oppilaitokset, nuorten valmennus- ja työpajat
- <http://nuortenaani.blogspot.fi/p/uteliammin.html>

- Nuoret voivat opettaa vanhemmille erilaisia tietoja ja taitoja.
- Taideteokset piristävät myös kylämaisemaa.
- Pyri huomioimaan jokainen nuori tekemisessä.
- Ohjeista, mutta anna nuorten itse ideoida ja toteuttaa!

 NUORET

NUORISO LEADER

Nuoriso Leader -tuen tavoitteena on käynnistää nuorten uutta toimintaa ja saada nuoret mukaan kehittämistyöhön ja projekteihin. Nuoriso Leader -tuki on nuorten omien projektien rahoitusväline, jonka käyttökohde voi olla vaikkapa tapahtuman järjestäminen, harrastusvälineiden hankkiminen tai jokin muu projekti, jonka nuoret itse suunnittelevat, toteuttavat ja raportoivat. Tuen hakeminen on yksinkertaista, nopeaa ja helppoa.

TOIMINTAOHJEET

- Ryhmällä tulee olla yhteyshenkilö, joka on yksi ryhmän jäsenistä sekä vastuuikäinen, mikäli kaikki ryhmän jäsenet ovat alle 18 -vuotiaita.
- Toiminnan tulee olla pääteetöntä.
- Ryhmä täyttää hakemuksen oman Leader-ryhmän nettisivuilla ja lähettää sen sähköisenä Leader-ryhmän tietokantaan.
- Ryhmä raportoi projektistaan ja rahan käytöstä kuitteineen Leader-ryhmälle.
- Haku- ja raportointilomake sekä Nuoriso Leaderin säännöt löydät oman alueesi Leader-ryhmän nettisivuilta.

HYVÄT KOKEMUKSET

- Tuen avulla on hankittu soittovälineitä bändille, retkeilyvälineitä kuten kanootteja ja talviyövyttäviä telttoja, riistakameroita, airsoft-välineitä, miniatyyritarvikkeita ja oppilaskunnat ovat hankkineet ulkopingispöytiä lisäämään välituntien viihtyisyyttä.
- Nivalan Sarjankylän frisbeegolfajat hankkivat seitsemän frisbeegolfiradan koria ja rakensivat radan talkootyönä. Hanke palkittiin Keskipiste-Leaderin vuoden 2013 parhaana Nuoriso Leader -hankkeena ja jatkahoitoituksen avulla nuoret laajensivat rataa.

LISÄTIETOA JA HANKE-ESIMERKKEJÄ

- www.popleader.fi

